СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 52. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 5. марта, 1926. VOL. XXXIV. No. 52. Jersey City, N. J., Friday, March 5. 1926. THREE CENTS

Нові заворушення через ткальняний страйк.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 3. марта. — Страйк місцевих робітників ткальних фабрик знова зазначився нині поважними бійками межи поліцією а страйкарами.

Як попереднього дня, так і нині бійку почала поліція нападом на похід страйкарів і їх симпатиків. Сценою подій була границя межи містами Клифтоном а Пасейком. Було се вже вечером. Поліція приїхала на автах і в відповідь на кпини та гукання демонстрантів кинулася на них з палками та стала розганяти. Як учора, так і нині потолочено жінок і дітий, які йшли в поході з родичами.

Під полісменські палки попали сим разом також фотографи й репортери американських ґазет. Кільком з них полісмени розбили апарати.

В місті підноситься домаганне за присланнем стейтової міліції. Страйкарі пикетують фабрики мимо заборони поліційного судді.

ЗНАЧІННЄ ПРОГИБІЦІЇ ЯК ПОЛІТИЧНОГО ПИТАННЯ РОСТЕ ДАЛІ.

ВАШИНҐТОН, 3. марта. — Велике враженне в політичних кругах зробила публична заява Джорджа Бренена, демократичного боса з Шикаґа, котрий проголосив себе кандидатом на номінацію на кандидатуру на уряд сенатора і то виключно на програму знесення прогибіційного закона.

Ся кандидатура важна о стільки, що колиб Бренен став сенатором, то він певно ставби теж делеґатом на конвенцію демократичної партії, яка буде встановляти кандидата на президентуру, та буде перти за іменованнем сим кандидатом Ал. Смита. Тому й републиканці кажуть, що при виборах в Шикаґо будуть вирішуватися вже по части президіяльні вибори.

ГАЛАСЛИВЕ ПЕРЕСЛУХАННЄ В СПРАВІ ПРОГИБІЦІЇ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 3. марта. — Перед спільним засіданнем обох палат леґіслятури сього стейту відбулося переслуханне в справі прогибіції. Ходило о те, чи стейтовий уряд має помагати федеральному при виконуванню прогибіційного закона. Підчас переслухання зявилося яко свідки кількадесять разів стільки противників прогибіції, що прихильників. „Мокрі" підчас переслухання висмівали „сухих" на всі способи.

ЗА ПРИМІРОМ МАДЯРСЬКИХ МОНАРХІСТІВ.

НЮ ЙОРК, 3. марта. — Тайна федеральна поліція арештувала тут нині 10 людий, яким вона закидає, що вони становили шайку фалшивників, які мали пускати в курс фалшовані паперові гроші федеральної резервової банкової системи. Аґенти кажуть, що в посіданню шайки найдено сих підроблених гроший на 30,000 долярів. Межи арештованими є кількох родовитих Американців, але більшість се італійські іміґранти.

ПОСВЯТА ЗА БРАТА.

ШИКАҐО, 3. марта. — Нині рано автомобілевий трок Вілієма Вібе переїхав 12-літнього хлопчину Мартина Ґоджа. Чи вину за випадок поносить візник троку, чи може самий хлопчина, жертва випадку, котрий мав бути усе неосторожний з автомобілями та на осторогу товаришів відповідати бундючно: „Я є найсильнійший хлопець на цілу околицю. Коли вони хочуть мене розбити, то най візьмуть собі парової машини до товчення доріг", досить, що як хлопчину привезено після випадку до шпиталю, лікарі не могли дослухатися його пульсу ні серця. Він видно втратив тільки крови, що всякі признаки життя в ньому пропали. Надії на його виздоровлення не було.

Зараз по привезенню хлопця до шпиталю, до заряду зголосився якийсь мущина, щоби спитати, як мається хлопець. Коли він довідався все, він зараз згодився дати своєї крови на перелятте її в хлопця. Лікар завагався. Незнакомий вперся: „Я є братом чоловіка, котрого трок переїхав хлопчину, і я маю права сього домагатися". Лікар признав йому рацію. Він оглянув добровольця, розслідив його кров та признав здібним. Відбулася операція, і життя хлопця було вратоване.

ЗДОРОВЛЯ НАСЕЛЕННЯ ЗАГРОЖЕНЕ — ЛІКАРЯМИ.

ОЛБАНІ, Н. Й., 3. марта. — Перед комітетом леґіслятури для публичного здоровля зявилася нині депутація лікарів та домагалася від леґіслятури ухвалення заострення лікарської практики, бо життю міліонів населення стейту грозить поважна небезпека від півтретя тисячі лікарів-обманців, які в стейті практикують нині лічене як справдішні лікарі.

АМЕРИКА ДІСТАЄ ПРОГНАНИХ З МЕКСИКУ СВЯЩЕННИКІВ.

НЮ ЙОРК, 3. марта. — На двох кораблях, що приїхали нині з Мексика, приїхало сюди 16 римо-католицьких священників, яких прогнав звідти мексиканський уряд. Священники кажуть, що урядники держави всадили їх на корабель силою та казали забиратися геть з краю.

ТАЄМНИЧЕ ВБИЙСТВО.

СТЮБЕНВИЛ, Огайо, 3. марта. — На фармі фармера Герона найдено трупів самого Герона та його сестри Неті. Герона зарубано, а його сестру повішено. Поліція догадується, що мотивом убийства був рабунок.

ЗАВОРУШЕННЯ В МЕКСИКУ ЧЕРЕЗ РОЗДІЛЮВАННЄ ЦЕРКВИ ВІД ДЕРЖАВИ.

МЕКСИКО, 3. марта. — Межи вірними одної римо-католицької церкви в місті Наяріті, в стейті Халіско, прийшло до кровавої бійки. Коли урядники прийшли арештувати священника, щоби його депортувати як чужинця, вірні церкви спротивилися сьому та почали стріляти на урядників. Коли урядники викликали військо, счинилася бійка в котрій жовніри вбили 3 особи.

СВЯТО НЕЗАЛЕЖНОСТИ В РУМУНІЇ.

Починаючи з 1923 року, українська еміґрація в Румунії щорічно в той чи инший спосіб відзначає дату 22. січня. Цим вона з одного боку маніфестує свою відданість ідеї незалежної української державности, що з такою зворушуючою урочистістю була проголошена в 1918 році р. на Софійській площі у Київі, а з другого — підкреслює свою національну єдність, як символ тієї соборности, яка була проклямована в тому-ж Київі і на тій же площі в році 1919.

Цього року українська еміґрація в Румунії відзначила дату 22. січня урядженням фамілійної вечірки, яка відбулася в в суботу 23 січня в салі „Трансильванія" в Букарешті.

Почалася вечірка відспіванням українського та румунського національного гимну, після чого Г. Порохівський прочитав реферата на тему: „Український народ та його змагання за державну незалежність". Далі одбувся концерт з дуже цікавою та ріжноманітною проґрамою артистично виконаною. А потім представники всіх українських орґанізацій, частина гостей та хор перейшли в салю буфетну, де для них була сервірована спільна сімейна вечеря. Тим часом у концертовій салі було уряджено танці, які розпочалися традиційною коломийкою. Підчас вечері, яка надавала святові особливої інтимности та урочистости, дружно співали українські патріотичні пісні. Вечерниці затяглися до пятої години ранку.

З ЗВІРИННОГО Й РОСТИННОГО СВІТУ.

Звіринного й ростинного світу є кругло 700 тисяч родів. Природник, професор Вольф, начислює звісних нині родів звірят на 465 тисяч, із того 173.000 хрущів, 60.000 мотилів, 55.000 болонокрильців, 44.000 двокрилих (мухи й ин.), 53.000 инших комах. Число хребовців подавали вже в 1886 році на 24.000. Бачимо, що крім комах, хребовців, мякунів, (тоді 21.300) не багато остається для малих і менше „досліджених" ґруп звірят. Для висших ростин природник Томас тому кілька літ подавав число 70.000 до 80.000 грибів, папоротей, мохів і водоростів. Отже загальне число звісних нині родів звіринного й ростинного світа нашої землі виносить 700.000.

КІНО НА УКРАЇНІ.

В Одесі при відділі ВУФКУ ще в 1923 році було зорґанізовано невеличку майстерню для виробу кіноапаратів. Перші 50 проекторів системи Пате було зроблено досить хуторянським способом. В листопаді 1924 року майстерню було реорґанізовано, наслідком чого 25 грудня м. р. було закінчено 65 проекторів цілком добрих, вартістю в 220 карб. кожний. В 1926 році майстерня плянує виробити 320 штук, зменшивши ціну кожного апарату до 120—150 карб.

— Московська кінопреса з здивованням констатує, що наукові та так звані „культурфільми" мають між українським селянством великий успіх, в той час як побутові картини —„ Банда батька книша", „Лизавета Рожнівська" і др. проходять при пустих залях.

— Режисер ВУФКУ А. Анощенко, що працює в Ялті, закінчує декупаж сценарія по ром. М. Максима „Смерть Ганни Ор."

— Незабаром має бути інсценірований для кіно „Сорочинський ярмарок" по Гоголю.

— Першою фабрикою ВУФКУ в Одесі зорґанізовано відділ кіно-хроніки, що має на меті освітлення життя України — політичні події, здобуття техніки, спорт та мистецтво.

НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ.

—o—

Відомий в Ню Йорку й околиці театральний артист п. С. Комишевацький видав нову збірку українських пісень п. з. „128 найкращих українських пісень". Се пісні без слів, а можна їх грати на скрипці, мандоліні, альті, саксофоні, корнеті, клярнеті, флеті і инших сольових інструментах.

Властивих українських пісень є в тій збірці лише 110, а відтак ідуть за порядком: „Пісня червоної армії", „Марселеза" і 16 популярних пісень російських.

Забогато усіх тих пісень, аби можна тут вичислити їх заголовки, але загально треба сказати, що та збірка повинна найтися в руках кождого музикального Українця. Деякі з надрукованих тут мельодій можна подибати в инших музичних збірниках, але є богато таких творів, які ще ніколи не були ніде печатані, а придбав їх п. Комишевацький ще на Україні і держав їх доси в рукописях. Між ними є кільканайцять таких, що їх справді можна вважати перлами нашої народної музичної творчости.

Між 110-ма українськими мельодіями находимо 2 пісні жидівські (які приходять в українських театральних виставах), 2 халяндри (циганські танці) і лезґінка (кавкаський танець). Між світськими мельодіями подибуємо три колядки. Для тих, що любуються в скочних мельодіях, поміщено в збірці: дрібушечки, 1 танець, 5 оригінальних козачків і 1 коломийку.

Друковані усі ті пісні на тривкім папері, окладинка прикрашена гарними 3-кольоровими українськими вишивками. Заголовок поданий в двох мовах: українській і англійській. Зміст (заголовки пісень) надрукований по українськи і рівнорядно азбукою англійською (з вимовою пригідною для Американців).

Ціна сеї цікавої збірки $2.00, враз з почтовою пересилкою.

Наклад невеликий, тож треба поспішитися з замовленнем. В самім Ню Йорку в протягу тижня розійшлося вже понад 200 примірників.

Хто цікавиться нашою народною музикою, не пофалшованою ріжними несовісними спекулянтами, нехай пришле на адресу „Свободи" (Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.) $2.00, а дістане згадану збірку відворотною почтою просто до свого дому.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ І ПІЯЦТВО.

„Екон. Жизнь" в ч. II містить замітку про „Качественний стандарт пива" з таким змістом:

„Відділом раціоналізації і стандарізації ВСНХ СССР встановлено якісний стандарт пива. Згідно розробленому стандартові встановлюється 4 типи пива: темне низького закису і чорне верхнього закису".

Жалко, що Ленін не дожив до цього великого дня стандарізації пива, а то він підтвердив би, що все це цілком згідно з „Капіталом" Маркса і з таємними постановами III Інтернаціоналу про споювання робітників для улегшення їх переходу до ґрупи співчуваючих. Московський комунізм не дарма народився під знаком піяцтва в Петрограді. Це старі алкоголіки. Першим здобутком їхньої революції в Петрограді були всі склепи горілки і царські склепи вина. Скільки там втопилося отих самих „товарищей", одному Господу Богу відомо та тим, що витягали цих жертв відданости ідеям комунії. Хтоб міг подумати колись перед революцією 1917 р., що московські большевики в процесі еволюції стануть „целовальнікамі" і внесуть в свій проґрам пиво й горілку. Та це не лише питання алкоголізму і смаку, а ще фінансова проблема. Бачучи, що прямі податки не йдуть, большевики пустили в хід непрямі. Самий же улюблений спосіб витягати непрямі податки і найлегший спосіб красти з чужої кишені — це підпоювання. Підпоїв і у пяного витяг все — от фінансовий проґрам московських комуністів; до цього зводиться тепер вся їхня державна мудрість і політика. Від комунізму доколотилися до алькоголізму.

МОСКВА НЕ ЗАДОВОЛЕНА УКРАЇНОЮ.

Через що? А через те, що вона починає проволікати з внесенням податків. Член колеґії союзного наркомфіна, він же начальник Господатку, Полюдов заявив кореспондентові „Украинскаго Экономиста", що „темп податкових внесків особливо в галузі прямих податків, помітно слабіє", що перші два місяці біжучого року (з листопаду почанаючи) викликають побоювання".

„Із окремих союзних республік найбільш слабе поступлення податків спостережено на Україні" (ч. 10). Полюдов зауважує, що „не останню ролю відіграє, в цій справі, ослаблення податкової дисципліни". Висновок з цього— зрозумілий: треба зміцнити податково-адміністративний прес на Україні. Сейсмоґрафично реаґуючи на незадоволення Москви, український совнарком вже поспішив ухвалити постанову (7 січня) про примусові заходи... до осіб, які не внесли с.-х. податку, а саме: „райвиконкомам надано право дозволяти продаж майна, що його описано за невиплату с.-г. податку".

Німецький міністер війни про зоруження в Европі і в Америці.

БЕРЛІН, 3. марта. — Німецький міністер війни (краевої оборни) др Отто Ґесслер говорив сьогодня в парляменті з приводу предложення військово буджету.

Він сказав, що Німеччина придержується версайського договору і держить маленьку армію. Се, казав, корисне для Німеччини, бо вона може сміло виступити на розоружній конференції за як найбільшим обмеженнем зоруження в Европі, що їй тільки вийде на користь, бо зменьшивши тягарі, зможе лекше вести суперництво в промисловій торговлі з Америкою.

Зоруженне армії в теперішні часи, говорив Ґесслер, щораз більше коштує з огляду на все нові і нові уліпшення і вимоги. Тому, на його думку, европейські держави, котрі не мають гроший, не можуть по новітньому зоружувати своїх великих армій, коли Америка, яка має гроші і розмірно малу армію, зоружила її найкраще у світі з усіми новітніми уліпшеннями і вимогами.

АНҐЛІЯ І ЛІҐА.

ЛОНДОН, 3. марта. — Анґлійський премієр Стенлі Болдвин не хотів говорити в палаті послів про справу участи Німеччини в Лізі Народів і про претенсії Франції, щоби разом з Німеччиною допущено до Ради Ліґи Народів також і Польщу. Він оставив сю справу до обговорення на завтрішній сесії парляменту міністрови закордонних справ серови Остенови Чемберлейнови.

В палаті послів завтра буде над сею справою дебата, в якій забере слово і Чемберлейн та зясує становище британського правительства у справі спору за побільшенне Ради Ліґи.

В поінформованих кругах запевнюють, що анґлійське правительство не покине свого становища і приречення, що на сій сесії Ліґи Народів лише одна Німеччина може бути принята до Ради Ліґи Народів. Анґлія, кажуть, не зломить слова, яке дала Німеччині.

БОЯТЬСЯ ЗЛУКИ АВСТРІЇ З НІМЕЧЧИНОЮ.

ПАРИЖ, 3. марта. — В кругах аліянтів, а особливо у Франції, Італії і серед „малої антанти" (Чехо-Словаччина, Югославія, Румунія) постав переляк з причини пропаґанди, яка шириться в Австрії і в Німеччині за злукою Австрії з Німеччиною.

Представники сих держав зїздяться вже сюди обговорити се питанне з правительством Франції, заки поїдуть до Женеви на Збір Ліґи Народів, де вони хотять сю справу видвигнути й остерегти обі німецькі републики, що не допустядь до їх злуки.

ВСЕНІМЕЦЬКА ПРОПАҐАНДА.

Париж, 3. марта. — Французька преса вказує на грозу всенімецької пропаґанди, яка, як пише, обняла вже не тільки Німеччину й Австрію але і другі краї німецькі в інших державах. Ся пропаґанда, пишуть ґазети, просякає всі німецькі установи, а мета їх одна — обєднанне всіх німецьких земель в одну могучу німецьку державу, яка була би всевладною на континенті Европи.

ЗИТА В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 3. марта. — Сюди приїхала вдова по пок. австрійському цісарі Карлі, Зита. Кажуть, що вона переговорює з правительством Бріянда і провідниками французьких католиків, аби підперли її політичний плян, який стремить до злуки Австрії з Угорщиною під владою Габсбурґів, себто під владою її найстаршого сина Оттона.

Тутешні прихильники Зити кажуть, що така розвязка була-б кориснійшою для Франції аніж злука Австрії з Німеччиною, а знову кориснійшою для Італії ніж розбір Австрії між Югославію і Чехо-Словаччину і злука сих двох славянських держав, які мали би спільний доступ до Адрійського моря та хотіли-б на будуче відібрати від Італії її хорватські і словінські посілости.

САМОГУБСТВО ПОЕТІВ.

МОСКВА, 2. марта. — Сьогодня відібрав собі тут життє молодий 24-літній поет Іван Раков вистрілом з револьвера.

Се вже третє самогубство серед російських молодих поетів за три останні місяці. В грудні повісився відомий поет Сергій Єссенін, а 26-ого лютого повісився 22-літній поет Григорій Хвостунов.

Всі три вони були приятелями й однодумцями.

АБД-ЕЛ-КРІМ ОБНОВЛЮЄ ВІЙНУ.

ПАРИЖ, 2. марта. — З Марока (в Африці) повідомляють, що провідник Ріфів, Абд-ел-Крім, зачав наново війну проти французьких та еспанських війск.

ПРОТИ ҐІНДЕНБУРҐА.

БЕРЛІН, 3. марта. — Тутешній дневник Берлінер Таґеблят, виступає проти президента Ґінденбурґа за те, що він явився прилюдно у військовому строю і відвідав бувшого престолонаслідника Фрідріха Вільґельма.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧОТИРИ МІЛІОНИ БЕЗДОМНИХ ДІТИЙ

Від довшого вже часу подають з Росії вістки про страшне положення цілих міліонів дітий в большевицькому пролетарсько-селянському раю. З першу сі вістки попадали лишень доривочно, а большевицькі агенти поза границями представляли їх за звичайну буржуазну брехню проти ідеалістів на пролетарсько-селянськім престолі в Москві. Мимо сих заперечувань большевицьких агентів, сі вістки не зменчувалися, але зростали. На доказ брехні большевицьких заграничних агентів стали цитувати виїмки зі самої большевицької преси в Росії, яка, видно, старалася справу тушувати, щоби не компромітувати большевицького уряду поза границями Росії, але наконець таки тушувати не змогла, бо справа стала такою пекучою, що тушуванем її вбити не було можна.

Настав тоді зворот у большевицькій пресі. Поозивалися з Росії справді лячні донесення про тяжке положення міліонів бездомних дітий. Писалося, що в Росії є тепер коло 4 міліони бездомних дітий, одітих у дрантя й лахміття, голодних і холодних, без притуловища, поживи. Деколи сі діти лучаться в громади, і волочаться від оселі до оселі, як вовчі череди лютою зимою. В Москві й других містах сі банди нападали нераз на людий, рабували, ба навіть убивали. Вони є постійно небезпекою для ладу й порядку.

Місто занятися поважно важною суспільною квестією, большевицький уряд взявся вперед політики залізної руки. Привиклі вирішувати всякі суспільні клопоти жандармським способом, большевицькі комісари наложили свою тяжку лапу на бездомних дітий. Дітий стали збирати в арешти, які нібито називалися притуловисками; в богато случаях дітий справді зібрано разом з арештантами, злодіями й розбишаками; часто большевицькі жовніри й поліція розправлялися з дітьми по большевицьки, вистрілюючи їх, як скажених собак. Рівночасно поза границями пущено в рух живу большевицьку пропаганду, яка тепер уже признавала, що в Росії є міліони бездомних дітий, але звертала всю вину за те нещасте на німецьку інвазію підчас війни, на непорадність царського уряду, на „горожанську війну" з Вранґлем, Колчаком і Денікіном. Словом, кождий чинник у світі був винуватий, але не большевицький уряд.

Відомо, від такої агітації лихо не минало. Число дітий бездомних не меньшало, але збільшалося. Масові вистрілювання бездомних дітий не зменчали їх числа, але немовби чарівним способом їх збільшали. Питанне, що робити з тими дітьми, ставало що раз більше пекучим питанням біжучої політики. Самий зріст числа сих дітий доказував, що винуваті тут не лишень царський уряд, німецька інвазія, „горожанська війна", але й винуватий також большевицький уряд. Уряд відпекувався від вини, що сили мав, як Ірод умивав руки від крови, яку він самий проливав, але се нічого не вирішувало питання.

Під натиском публичної опінії мусів і він наконець взятися до справи більше поважно. Ростративши стільки дорогого часу на безглузде затиранне фактів, на безпотрібну пропаганду за границею, він нарешті був примушений вдаритися в груди та признатися до вини. Правда, ще й тепер заграничні агенти голосять, що винуваті тут не большевицькі комісарі, але царські урядники, німецькі генерали та повстанські рухи, але більше відвічальні большевицькі діячі щиро признають большевицький уряд винуватим. В той час, приміром, коли Троцький підчас недавної промови в Кисловодську по старій большевицькій звичці далі белендів про війну й повстання, жінка другого провідника большевиків, Каленіна, виразно говорила в Москві, що три четвертини дітий, які нині вештаються вулицями Москви, живучи відпадками, зібраними з бочок на сміття, є випливом не війни або революції, але теперішних умов, головно загальної сільської бідности та безробітности сільського пролетаріяту, значиться таки тих умов, за які відповідає не хто ничий, як самий таки большевицький уряд.

В сей спосіб ще одна большевицька гра-комедія закінчується сумно для самих комедіянтів. Самі факти життя поставили сих комедіянтів з Москви в таке положення, що вони мусіли признатися до того, від чого вони боронилися руками й ногами. Цікаво тепер лишень спитати: чому саме большевицькі провідники так завзято боронялися перед зачисленнем їм у вину сього небувалого суспільного нещастя, сих 4 міліонів бездомних дітий Росії? Чому саме большевицькі провідники витратили стільки міліонів потрібного на друге гроша, щоби відкараскатися від причасности до сього нещастя?

Відповідь на се найти не тяжко. Бороняться вони перед приписанням їм вини за се велике суспільне нещасте тому, що се вказує на непорадність большевицького уряду в правлінню краєм, що се вказує на терпіння селян і безробітних робітників у селянсько-робітничім раю, а ще більше тому, бо се страшне суспільне нещасте вдаряє в само серце ідею комуністичної революції. Коли від такої революції, переведеної в імя справедливости для селян і робітників, міліони дітий має перемінитися в голодних вовків, то заходить питанне: Чи така революція варта сих жертв, які вона за собою потягає? Чи виплатиться шкіра за виправу?

СУМЕРК ПОЛЬСЬКОГО МІЛІТАРИЗМУ.

Наслідки польського фінансового розвалу добираються поволи але невпинно до самих основ і одинокої ще опори імперіялістичної Польщі, до її армії.

Упоєні непомірно легкими та більше ніж сумнівної слави стратегічними побідами, осліпленими над знесиленими віковою неволею або вже перед тим ким иншим переможеними народами, польські державні мужі з гідною кращої справи упертістю завзято реалізували великі „демократичні" заповіти, між иншим у напрямі розбудови і так вже вибуялого надто мілітаризму. З року на рік збільшувано видатки на військо і вкінці дійшло до того, що минулого року мілітаристичний молох проковтнув половину всіх державних приходів. На подібний люксус не може позволити собі нині безкарно ні одна европейська держава, тим менше держава такого під господарським оглядом недорозвиненого, а під національним перерозвиненого типу, якою є Польща.

Погубні наслідки цеї мілітарної дурийки уявнилися дуже швидко. Вони стали замітні вже тоді, коли перед півтора роком одна зі союзних держав — загально впрочім відома — застановила як грошеві так і кредитові субсиді для польської армії. Деякий час зуміли польські державники залатати буджетові діри всякими доривочними й крепко лихварськими позичками. Нині не вдається більше така штука. Задля браку готівки здержано вже коштовні фортифікаційні будови, застановлено ставлення т. зв. „кресових стражниць", а від довшого часу не замовляється ніяких воєнних знарядів. Великий рекрутський контингент уже від місяців прохарчовується на кредит великими військовими доставцями, бо дрібні вже давно зрезиґнували з достав квітованих довжними скриптами.

Ясно, що такі умовини мусять довести до остаточного розвалу польської мілітарної сили. І ось тому в останньому часі правительственними її партійними кругами з гарячковим поспіхом обговорюється проблему основної та негайної реорганізації військової системи.

В першу чергу почули себе покликаними до рятовання мілітаристичної машини — як завсіди в критичних для польського шовінізму моментах — польскі соціялісти. Вони й поквапилися предложити урядови розроблений в подробицях проєкт перестрою армії. Основною думкою цего справді „соціялістичного" проєкту є зменшення контингенту з 280.000 на 150.000, що при одночасному повороті служби на половину далоб фактичне збільшення боєвої сили на 10.000 штиків річно.

Не залишилося по заду, очевидно і само правительство, а проголосило випрацювання власного проєкту.. На цьому воно скінчило, бо самого проєкту як ніхто досі не бачив, так і не побачить. Тільки на підставі доривочних заміток польської преси і деяких енунціяцій військового міністра Желіговського, який бідкається, що в Польщі „пропадає" річно 70.000 невишколених рекрутів, — можна здогадатися, що цей проєктований „проєкт" мав опиратися на тих самих провідних думках, що й згаданий соціялістичний. Після цих проєктів справа реорганізації раптом притихла.

Чому? — Практичне переведення того чи иншого перестрою армії, звязаного з вкороченням часу служби, полягає в переході від застарілої системи касарняного вишколу до модерної та швидшої т. зв. полевого вишколу. І саме тут лежать непоборимі труднощі. До скріплення вишколу потреба великої скількости старшин і підстаршин. Правда. В польській армії ніяк не можна нарікати на брак одних, або других. Їх досить, а навіть більше ніж потрібно. Однак подавляюча більшість продукованих нашвидку польських офіцирів та підофіцирів не має сама потрібного фахового знання і занята є в канцеляріях. Од них кишить у військовій адміністрації. Вперед отже треба булоб вишколити відповідну скількість інструкторів, а щойно тоді можна серіозніше думати про перестрій цілої армії. — А така підготовка мусить тревати найменше 2 роки і вимагає відповідного вкладу — готівки.

Таким чином всякі реорганізаційні мілітаристичні фантазії, яких вихідною точкою є недостача грошей, докотилися до тої самої мертвої точки — до порожного польського кармана.

З великим жестом започатковані дебати покінчилися дрібничковими ощадностями і так вже недостаточного жовнірського прохарчовання та уділенням великій скількости стрільців довших відпусток, очевидно безплатних. Усі такі і тим подібні „ощадностеі" експерименти викликують серед війська огірчення і негодування, які проявляються щораз частійше у видимих і різких формах. Вже було досить випадків, що військові, в повних одностроях, брали чисельну участь в уличних демонстраціях, а приміром в Лодзі та Варшаві — у м. груднi — ставали провідниками голодної товпи, про що польська преса доносила в дуже мінорному тоні.

Сей процес розкладу польської мілітарної сили не поминає її „найкращої" та довіреної частини. Маємо на думці відомий нашому населенню „Корпус граничної сторожі". До цієї частини добирано з цілої Польщі найбільше здисциплінований і „патріотично" настроєний людський матеріял; на її організацію вложено десятки міліонів злотих. І в отсему „взірцевому" корпусі раз-по-раз лучаються такі факти, як убійства стрільців старшинами і на відворот, а масові дезерції стали вже сірою буденщиною. З відпущених безплатно жовнірів і дезертирів потворилися „зелені кадри", перед якими втікати мусять — як в Буцлаві, виленщина, — регулярні відділи та їхні б. команданти.

Деякі польські політичні групи намагаються запобігти неминучій катастрофі, видвигаючи як таке зарадче на всі болі средство, Пілсудского. Справа ся заострює ще більше відносини серед війська, де потворилися зазяті табори pro і contra.

Розбудована великим накладом гроша, чужого і свого, польська мілітарна машина докочується на сам край морального й матеріяльного розвалу. Очевидно, вона ще досить сильна супроти беззбройного населення. До справжньої воєнної акції вона не здібна вже нині, — а згодом може стати грізною для її творців.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Отсим подається до відома всім членам Української Горожанської Громади і всім шеровцям Українського Парку, що в неділю 7. марта с. р. сейчас по Службі Божій відбудеться дуже важна нарада в справі Громади і Парку. Обовязком кождого члена і кождого шеровця бути присутним. Так само запрошається всіх тих які хотілиб стати членами і закупити шери нехай прийдуть на сей мітінг. За виділ: В. Левчик, П. Бальніцький, Я. Красновський, Р. Слободян. 52

ДОПИСИ.

ТОРОНТО, ОНТ., КАНАДА.

Перший виступ артиста-балетмайстра В. Авраменка.

Прибувший недавно з Европи український артист-балетмайстер п. В. Авраменко, дав в днях 24-го і 25-го лютого с. р. перший виступ українських національних танців, зі своєю школою в Стендерд театрі. У виконанні взяло участь понад 100 осіб, в тім числі близко 65 дітий.

Всі танці випали гарно. Найкрасше випали: „аркан", який танцювало 8 мущин, всі в гуцульських строях; „коломийка" в 2 пари і діточі танці: „журавель", „великодна гаївка", „метелиця" і „хуртовина". В „хуртовині" зробили діти викрут, що виглядало неначе величезна гадюка веться.

Велике враження на присутних зробила маленька 5-літня дівчинка Марія Юркевич, з Ошави, Онт. Першого дня відтанцювала ся маленька танцюристка „коломийку", а другого дня „гони-вітер". Коли другого дня ся маленька танцюристка появилася на сцені, публика привитала її бурею оплесків, а підчас різних рухів у танцю також не жалувала своїх оплесків. При кінці танцю посипалися на сцену меньші і більші пачки чоколяди, так, що мала танцюристка не могла всіх наразі забрати.

Видно, що з Марійки Юркевич буде знаменита танцюристка. Треба лише, щоб родичі про се подбали.

Сам балетмайстер п. В. Авраменко, відтанцював „Чумака" і „Плач Ізраїля" першого дня, а другого відтанцював „Плач Ізраїля" і „Гонту".

„Чумак" се історично-етнографічний танець, в якому представляється переживання чумака в дорозі до дому. Се дуже цікавий і веселий танець. „Плач Ізраїля" се жидівський національний танець; представляє змагання жидівського народу до волі зпід ярма фараонів. Сей танець більше трагічний. „Гонта" се історичний танець з часів Гайдамаччини.

Коли доводилось нам читати в часописах, що підчас перебування п. Авраменка в Польщі польські власти арештували його за танець „Гонта", то ми погадали собі, що дійсно, як Поляки побачили такий танець, то їм прийшов на гадку час Гайдамаччини, а п. Авраменко видався їм таки правдивим Іваном Ґонтою.

Отсі два перші виступи українського національного танку під проводом п. В. Авраменка увінчались гарним успіхом. Жаль лише, що другого дня публика зовсім не дописала і майже половина місць світила пусткою.

Богато хлопців, котрі не вписались до школи танку, побачивши отсей виступ, „ахкають" та шкробаються в голову, чому то вони не позаписувались. Кажуть люди, що по смерти каяння нема. Таке саме і тут, бо курс танців кінчиться і п. Авраменко при кінці сього місяця виїздить до Монтреалю, щоб і там завести школу українського національного танку.

Побут п. Авраменка в Торонто лишиться на довго в памяти українського громадянства, а танці, які він виучив, будуть мати нераз попис на сцені. Честь і слава п. В. Авраменкови, що підніс український національний танець до такого високого степеня мистецтва.

Николай Юречків.

АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ ПОДІЛ УКРАЇНИ

Вся Україна за знищенням губерній і повітів поділена тепер на 41 округи, 630 районів і 10,535 сільрад, з яких 397 — національних. Останні поділяються на: 130 — німецьких, 90 — російських, 66 — польських, 33 — жидівських, 28 — болгарських, 27 — грецьких, 13 — чеських, 9 — молдаванських і 1 — білоруська. Характерно, що 9 сільрад молдаванських творять автономну молдаванську республіку, причому в Молдаванів пошили Українців. Національні сільради творять 7 національних районів, але число їх має бути збільшено, бо власне тепер переводиться праця по виділенню цілої низки російських районів, 4 районів німецьких, двох болгарських і двох жидівських. Крім того виділяють цілу низку жидівських містечкових рад. Всі національні меньшости на Україні обслуговуються 2,000 культурно-освітних установ, з яких 167 німецьких, 510 — польських, 723 жидівських, — решта падає на инші національности. Виділення національних меньшостий на Україні, штучне і не життьове, переводиться під натиском союзного Ц. И. К., який таким чином хоче ослабити силу українського автохтонного населення, в чому йому ретельно допомагає український совнарком.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ В ПРАЗІ.

Життя української ґімназії в Празі потроху входить в нормальну колію. Полагоджено вже справу з помешканням для навчання і на черзі до полагадження стоїть справа з помешканням інтернату в новому мешканні, бо дальше перебування його на переход. станиці (в бараку) визнано неможливим. Урядом признано 22 стипендії для учнів і учениць, які вже заповнені і є ще багато кандидатів на стипендії. Організація інтернату зі своєю власною кухнею дасть можливість удержувати і тих учнів, що не дістають поки щи стипендії. За останній час поширено і шкільне навчання взагалі та з окрема поширена програма вивчування чужих мов. Дирекція ґімназії, йдучи на зустріч вимогам життя, пристосовує програму до дійсних потреб життєвих взагалі. Пражська українська ґімназія, це одинока школа, в якій українські діти матимуть можність вивчити всі найзначніщі европейські мови. Крім обовязкових — латинської, німецької, французької та чеської мов мається на думці вивчування також і так важливої анґлійської мови. 16-го грудня відбулися останні конституційні збори Батьківської Ради ґімназії, що має сповнити досить поважну ролю у зміцненні ґімназії та піднесенні її культурно-виховуючого впливу й матеріяльного стану. Головою Батьківської Ради обрано А. Макаренка (члена Директорії), а членами президії: пп. Г. Григоріїву, Ф. Шаповалову та п.п. Саевича й Воронкевича. На обовязок президії Батьківської Ради покладена в першу чергу справа орґанізації інтернату-бурси та задоволення всіх гострих потреб матеріяльного стану, як також і піклування взагалі долею особливо тих учнів, які живуть в бурсі. Успішний розвиток життя української ґімназії е тією світлою точкою тутешнього сумного життя, яка притягае увагу майже всього громадянства.

* * *

Перші Різдвяні Свята дуже добре відзначилися в житті української ґімназії. Батьківська Рада і Дирекція ґімназії зробили все можливе, щоб дати учням найбільше приемности та викликати у них ту радість, з якою проводять Свята українські діти на своїй рідній землі. За допомогою деяких щирих громадян була улаштована на Святий Вечір 6-го 1-го кутя для учнів, в якій взяли участь також родичі та учителі. Гарно обставлена вечеря, що почалася милозвучними українськими колядками, обеднала усіх присутніх в дружну родину, і той прегарний настрій, який там панував, назавжди лишиться в памяті тих, що були на вечері. На цій вечері дійсно не було „ні еліна-ні іудея", — люди ріжних переконань однодушно висловлювали і радість з приводу Свята, і... журбу з приводу того, що немае ще вільної України. Присутні радо вітали гостя з далекої країни — Бразилії п. Карманського, який передав привіт від тамошніх земляків та висловив свою радість з приводу того, що побачив, як міцно стае на ноги пражська ґімназія. За вечерою промовили: Голова Батьківської Ради А. Макаренко, директор ґімназії проф. Ярема, пп. Григоріїв, Карманський та представник учнів п. Зарицький. Зі зворушаючою чутливістю дякували гості батькови вечері А. Макаренкові та матері Г. Григоріївій. Піснею „Не пора" та чеським гимном закінчилася вечера, на якій були присутні представники чеського „Сокола". На перший день Свята було улаштовано для учнів шоколяду з пирогами, а на третій день Свят — 9-го велику вечірку з ялинкою, на якій було богато гостей — своїх і Чехів. Заходами проф. Сімовича та його дружини було виставлено оперу М. Лисенка „Козу Дерезу", силами самих учнів. З великим замилуванням дивилися гості на молодих виконавців, що під гарною режисурою проф. Сімовича показали себе добрими артистами. Особливо виділялися арт. грою учениці Кушнірова (Коза), Іваненкова (Лисичка), й Шимановська (Рак) та учні Неділько (Вовк), Стецюренко (Медвідь) та Маруняк (Зайчик). Опера дуже заінтересувала чеське громадянство і присутній на виставі режисер державної чеської опери тут-же попросив партитуру, щоб поставити „Козу Дерезу" (в чеському перекладі) в державній опері. Далі відбувся концертовий відділ — співали колядок хором ґімназії під орудою п. Щуровської, гра на кобзі й деклямація. Вся програма була дуже добре уложена й також добре виконана. Велике враження справило на чеську публіку, в числі якої було багато дітей та поважних діячів й представників Уряду гарне привітання виголошене до гостей — Чехів на чеській мові учнем V. кл. Макаренком та гарне відчитанне чеських віршів учнем 1-ї кл. М. Шаповалом. Чехи просто дивувалися, що українські діти так добре володіють чеською мовою. Гарна була гра учнів на бандурах під проводом п. Могили та гра на фортепяні українських колядок д-ра Ніжанковського; гарно також відчитали по українському — привітання до гостей учень Левицький та вірші маленький учень 1-ї кл. М. Звонок. Наприкінці гарно виконали український коловий танець учениці Воронкевич і Яцкова та уч. Конюшевський і Сікорський в національному убранні. Вечірка закінчилася роздачею коштовних подарунків учням та сердечною бесідою між собою чеських й українських гостей.

ПЯТЬ ЛІТ КОНЦЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.

Радянські ґазети роблять підсумки концесійної політики за останніх 5 літ. Питання про концесії було вирішене позитивно ще в 1920 році. До кінця 1922 р. зареєстрували більшовики 338 пропозицій на концесії від закордонних капіталістів. У 1923 р. було тих предложень аж 607; у 1924 р. було їх тільки 311, а в 1925 р. ще менше, бо заледви 199. В 1922 р. заключили більшовики 18 концесійних договорів; у 1923 р. — 44, в 1924 — 25, а в 1925 вже тільки 23. З тих договорів на Україну припадае не богато.

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

НА СВІТАННІ ВОЛІ.

Оповідання з визвольних сербських змагань.

(Докінчення) (14)

Двох кнезів остало в Деліґраді.

— Що нам діяти? — питае один у другого.

— Абож я знаю, куме? — відповідае другий.

Аж тут підходить якийсь чоловяга, ні то Турок, ні то Серб:

— Моя рада, збурити окопи, щоб Туркам не зісталися й не служили їм.

Почіхалися кнезі в голови тай кажуть:

— А справді, може це й мудро.

І нуж зганяти людей нищити окопи Деліґраду.

На цю саме роботу надбіг Юрко.

— Що це?! — закликав зачудований.

— Буримо окопи, щоби Туркам не дісталися й не служили їм — відповів йому кнезь.

— Лотри! — крикнув Юрко й добув пістолі та вистрілив. Гнів його обхопив такий, що він увесь трясся, рука задріжала й вистріл хибив.

— Твое щастя, драбе — сказав Юрко. — Не бурити, а ще краще укріпити треба Деліґрад! — дав приказ.

Юрко не тратив духа, хоч лихо за лихом спадало на Сербію, хоч мусів подаватися назад. Турки зайняли ввесь правий беріг Морави.

І знов застогнала сербська земля горем великим, болем лютим. Знов важка ворожа нога топтала святу сербську земленьку. І де вже співалися побідні сербські пісні, тепер знов нісся плач і стони кривджених, неславлених невольників...

Плакав поневолений народ, тратив віру в краще будуче, зневірою серце троїв.

Тільки Юрко не тратив голови. Військо нове збірав, нові заборола, окопи нові сипав, про оружжя, про стріливо дбав.

— Якась залізна воля в цього Юрка — говорили иньші воеводи. — Його й найбільше лихо не зломить.

Не знали бідняги, що віра в перемогу правди й безмежна любов рідної землі й рідного народу давали йому цю силу.

Видержав. А тут і поміч наспіла: війська царя Росії Олександра ввійшли в Сербію. Турецькі війська, що вже ввійшли були з двох сторін, від заходу й від півдня — мусіли знов подаватися назад.

Юрко зібрав нові сили й над рікою Дріною під Лешницею вдарив на головні турецькі сили.

Загреміли гармати, військо дало крісовий огонь.

Юрко з російським вождом стояв на горбі й оба слідили хід битви.

— Треба зайти їх ззаду — каже Юрко.

— І як так думаю — каже російський вожд. — Тільки відкіля зайти?

— Лісом вислати кінницю, а вона вже викличе переполох у турецьких рядах.

— Думка добра — сказав російський вожд і дав приказ козакам:

— Зайти з ліса турецькі ряди з заду.

Козацькі легкі коники понеслися тихісько, що й шелесту трави не чутно було.

— До приступу! — дав приказ російський вожд своїм.

— На юріш! — приказав Юрко Сербам.

І кинулися одні й другі до приступу. Юрко напереді своїх.

Російський вожд кричить до нього:

— Куди ти, воеводо! Тобі стежити за боем, не самому наражатися.

— Ні, я йду на переді своїх— відкрикнув воевода й блиснувши шаблюкою, пігнав наперед.

Москаль тільки раменами здвигнув.

Греміли гармати, тріскотіли кріси. Війська щораз близше підходили до себе.

Нараз Юрко підняв ятаган і крикнув:

— За мною, юнаки! на ножі!

— Ще хвилинка й усі змішалися. Не було пізнати, де Москалі, де Серби, де Турки. Одна велика маса, що вилася, мов вуж то в цю то в ту сторону. Дві години кололися ножами.

Багато, багато турецьких голов покотилося до долу. Тричі тільки що Сербів упало їх.

Серби побідили — побідив Юрко. Та була це остання побіда його.

В р. 1811 замирила Туреччина з Росією в Букарешті. Списали договір, а в ньому таке про Сербію:

Султан прощае Сербам, що проти нього билися, дасть їм внутрішню самоуправу й подбае про це, щоб їм не діялася кривда.

— Значить, Сербія малаб назад вернути під Турка?! — аж скрикнув Юрко, коли довідався про такий договір. — Чиж на це ми підняли оружжя? Ніколи! Не буде цього!

І видав заклик до народу:

— Серби! На основі договору російського царя з султаном малиб ми знов належати до Туреччини. Чи маемо на це згодитися? Народе! Девять літ боронилася Сербія без нічиеї помочі! Почала війну з голими кулаками й прогнала ворога з рідної землі. А тепер, брати, в нас 180 гармат, сорок кріпостей, оружжя доволі й вояків, у боях закалених! Чиж маемо піддатися? Ні, Серби, ні брати! За оружжя всі, хто здібний носити оружжя. У бій за волю, за землю рідну, за народ сербський!

А по церквах велів правити молебні за удачу сербського оружжя й проповіди говорити та заохочувати народ до оборони рідної землі.

Поназначував у трьох областях Сербії воеводів, розіслав війська на три части, а четверту частину війська оставив у середині краю, щоб поміч була з нього, де найбільша грозила небезпека.

Як досвідний вожд.

Машина до оборони Сербії стояла готова. Тільки треба було майстра, щоби пустив її в рух.

Та майстрови, що уставив машину, охляла рука, коли прийшлося пускати її в рух.

Остання була побіда Юрка під Лешницею, останне діло його зорґанізовання армії.

Якась дивна зміна зайшла з ним.

Кликали воеводи:

— Давай поміч! — а він не рушався.

На сході хоробрий гайдук Велко боронився мов лев, гармати замісць картачами грішми набивав, цинові тарілки переливав на кулі й погиб геройською смертю; не діждався підмоги.

Стали нарікати на Юрка. На півдні й над Дріною воеводи зівсім не боронилися. А Юрко наче не бачив, не чув про це, ніщо його це не обходило. Їздив із Београду до Тополі, з Тополі до Београду тай тільки.

Журилися всі, що цінили й любили його, що їм дорога була доля рідної землі:

— Що йому сталося? Чи божевілля його обхопило, чи що?— питали одні.

— Мабуть утратив віру в силу Сербії й жде помочі від чужих: від Австрії та від Сербії— говорили иньші.

— Хто він, що завівся на Австрії та на Сербії, мавби ждати помочі від них. Годі в це віру няти! Тут щось иньше — говорили треті.

— Скінчилася його роля — сказав Милош Обренович із ледво таемною радістю. — Мозок йому вже висихае.

А Турки пруть і пруть, як ця повінь розгукана.

Нещасна, бездольна Сербіе! Хто тебе оборонить, хто захистить тебе?! Турецькі ватаги вдираються вже в середину краю, в само серце твое! Хто рятуватиме тебе бездольну?

Твій оборонець Юрко Чорний переправляється вже через австрійську землю! Може на віки кидае тебе — він, твій найкращий син, твій оборонець найпевніщий!

IX.
Невдяка.

Падала Сербія, крівавилася смертельно.

Гей, хто помічну руку подасть, хто підніме сильною рукою в гору потоптаний сербський прапор?

Хто? Чиж немае в Сербії другого Юрка? Чиж таки пропасти їй?

Ні! Ось сильною рукою підняв погорджений прапор Милош Обренович і грімко закликав:

— Брати Серби, за мною! Здобудемо волю, або згинемо. Годі в неволі пропадати, з кайданами на руках вік коротати!

І злетілися вірли Сербії до нього:

Веди нас!

Повів...

До слави, до волі!

І діждався, що Серби коронували його своїм князем.

Радів народ, кричала Сербія:

— Живіо князь Милош!

Та не раділа одна людина.

У далекій чужині вік коротав у тузі за рідною землею нещасний Юрко Чорний.

І прийшла вістка до нього:

— Милош князем Сербії!

Гадюка зависти оповилася круг зболілого, перепоеного горем старечого серця.

— Мені належиться княжий вінець!

— Панотче Атаназіе! — сказав до о. Атаназія, що з ним на чужині проживав — вертаемо до Сербії. Внаж тепер вільна, наша сербська держава.

— Там княжить Милош — остерігав. — Думатиме, що хочеш йому княжий вінець відібрати.

Засвітилися очі в Юрка:

— Мені, не йому, належиться престол; я перший підняв сербський прапор.

— Твоя правда, господарю, та з цього вийшлаб усобиця на радість ворогам.

Отямився Юрко:

— Я, панотче, не хочу силою здобувати престол — як народ схоче.

— Всеж це усобицею грозить.

— Не престол здобувати йду, а кости зложити в рідній землі — сказав Юрко сумно.

— Так шли післанця князеві Милошеві, щоб позволив тобі вернути й осісти в рідній землі.

— Добре, зроблю, як радиш!

І післав посла.

Посол вернув із радісною вісткою:

— Князь Милош не боронить тобі повороту.

Боже, як забилося серце в старого Юрка!

До рідної землі вертае!

— Панотче, ти зі мною.

— А вжеж! Твоя рідна земля стала мені рідною, бо я зложив свою частку для її волі.

— Так, панотче, так! Ходім,

(Докінчення на стороні 4-тій).

НОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ВИБОРЧІ ПРАВА НА УКРАЇНІ.

Президія ВУЦВК-ту затвердила предложений Радою Народніх Комісарів України закон про виборчі права громадян та про спосіб переводження виборів. Згідно з тим законом активне й пасивне виборче право до рад матимуть також ремісники, що користуються наемною працею одного робітника або двох малолітків, члени кустарних артілів (спілок), особи, що займаються домашнім господарством, особи, що торгують на основі безплатного патенту, виданого Народнім Комісаріятом соціяльного забезпечення, і накінець особи, що користуються патентами першого ступня. Виборчими правами користуються і чужоземці, що проживають на Україні та займаються фізичною або духовою працею. Користування наемною працею для домашніх потреб, отримування відсотків від вкладок у кредитових установах і від випущених радвладою облігацій не позбавляє нікого виборчих прав.

БОЛГАРИ НА УКРАЇНІ.

Згідно з загальною політикою українського совнаркому їх теж організовано біля національних сельрад, число яких досягло 41. Кількість шкіл — 79, в школах учиться до 60 проц. болгарських дітей. Всього Болгарів на Україні до 100.000. Комсомольський рух і піонерський — нікчемний. В комсомолі числиться всього 544 чол., „юних ленінцев" — 720. Все це більше на папері.

ГОСПОДАРСЬКА СИЛА НА АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМАХ.

Ще яких 60 літ тому все американське хліборобство обходилось лише силою людських рук та силою домашніх звірят — коней, мулів і волів. Далі фармери стали помагати собі деякими машинами, використовуючи силу пари та вітру, але щойно на протязі останніх 10—12 літ на американських фармах зявилися ті газові трактори, електрична машинерія, автомобілі і грузовики („троки"), які бачимо всюди тепер. По обчисленням вашингтонського Департаменту Хліборобства, худоба дає вже менш ніж половину всеї сили потрібної в американським господарстві, а більш ніж половину тої сили дають машини.

По тим самим обчисленням, на фармах Злучених Держав є тепер:

коней	15,916.000
мулів	4,634.000
волів	200.000
тракторів	450.000
троків	356.000
молотілок, вязалок, трачок та інших машин на обійстю	2,500.000
електричних стацій	500.000
вітряків	1,000.000
автомобілів	4,500.000

Не у всіх сторонах Злучених Держав хліборобська машина займала собі однакову ролю. Коли в Алабамі вона ще тільки починає пробивати собі дорогу, то в Каліфорнії вона робить вже двайцять-пять раз стільки роботи. Та на загал з помічю машини фармер може зробити вже богато більше, ніж колись (обчислюють, що сегодня він може обробити три рази стільки землі, як 75 літ тому), і відповідно зменшаються його кошти та час праці.

Одначе ще далеко до того, щоб сила пари, газу та електрики вповні виконала своє завдання, заміняючи в сільським господарстві силу людських рук і домашної звірини. Для того, щоб її вповні використати, треба ще богато дослідів і студій. Її ужиток залежить від клімату даної місцевости, від характеру грунту, від розміру ниви, від глибини скиби, від роду засівів і т. п. Навіть механічна здатність богатьох машин могла би мабуть бути богато більша, як є. Плуг належить до найстарших хліборобських знарядів, але проте ще й доси не відомо, які є основні вимоги плуга і немає доброї методи міряння тої праці, яку він робить.

Особливе значіння для ужитку машинової сили має характер грунту. На Центральнім і Північним Заході Америки земля майже вся рівна і гладка і через те можливе широкі ниви та можливо покористуватись на них з великих машин і з великої сили. В південних і східних стейтах земля схвильована горами та долами, густо поперізувана річками і балками, і через те фарми здебільша невеликі і великі машини на них не підходять. Перешкодою для ужитку машин в хліборобстві є також їх сезонова потреба. Одної машини треба лише для якоїсь одної роботи на короткий час, звичайно підчас засіву або жнива. На той час вимагається великої сили і заведення її вимагає коштів, та після сезону сила стає непотрібною. Лише 19 відсотків земельного простору Злучених Держав служить для продукції збіжа, та обраховують, що з зростом населення буде можливо ужити для тої цілі біля 50 відсотків, так що для механічної сили ще в американським хліборобстві велике поле.

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАЦІЯ.

В перших днях грудня відбулася в Харкові кооперативна нарада заініціована „Сільським Господарем". Метою тієї наради була реорганізація сільсько-господарської кооперації в напрямі спеціялізації праці в поодиноких кооперативах. На нараді виголосив п. Целаріюс обширний реферат про „Кооперативне будівництво".

З нього довідуємося, що процес диференціяції та спеціялізації сільсько-господарських кооператив йде краще, як це показує радянська статистика. Окружні кооперативні товариства повинні згідно з пляном Сільгосподаря, виконувати здебільша тільки кредитові функції. Праця біля збуту і постачання низових кооператив повинна вестися тільки на рахунок спеціяльних коштів.

Кредитові товариства з одного боку і спеціяльні товариства для окремих ділянок сільсько-господарських культур, повинні стати підставою в організації С. Г. кооперації. Стару сітку низової універсальної коперації слід перетворити поступово у спеціяльні товариства. Такий самий процес повинен відбутися і в окружних союзах. Щоби вести доцільно свою працю, кожний окружний союз повинен бути союзом кредитовим.

Щож до зросту нових спеціяльних товариств, то цього року передбачується найбільший розвиток бурякових та молочарських кооператив. Число низових молочарських товариств побільшиться з 150 до 350. Тепер є 4 молочарських союзи, а мається утворити ще 3 нових. Згідно з пляном народнього комісаріяту земельних справ по кінець 1931 р. повинно їх бути до 1.100 одиниць. Цьогорічний плян є першим кроком для здійснення цього пляну.

Бурякових союзів буде з кінцем року 19. У низовій сітці намічує Сільгосподар довести їх у цьому разі до числа 600.

Число машинових товариств хоче Сільгосподар довести до 1000. А зріст їх останніми часами дуже великий.

Меліоративні товариства потребують значного якісного поліпшення. Їх число зросло останніми часами до 1880. Одначе з них тільки половина веде активно свою працю.

Намічається велике побільшення товариств по обробці технічних культур і насінних товариств. Споміж низових справ висувають потребу заснування 10 торфяних і 20 лісових товариств.

„Підсумовуючи в загальних цифрах зріст системи спеціяльних кооператив — казав референт — ми маємо такі цифри: окружних союзів буде 30 замісць дотеперішних 16. Низових товариств буде 3495 замісць дотеперішних 1850. Універсальна сітка, звичайно, зменшувати ме. Проте треба зазначити, що з 1.700 низових кооператив переважна більшість має тепер деякий кредитовий ухил у своїй роботі. Лише 600—700 товариств залишаються у цілком універсальній роботі".

спішимся!

Був гарячий липневий день. 24. липня 1817 р. станули оба на границі Сербії.

Юрко молився щиро, як ніколи досі.

— Чотири роки був на вигнанні, чотири роки не бачив рідних сіл, рідних піль, гір, лісів рідних — говорив Юрко до себе — всего чотири роки, а здається віки не був!

Повними грудьми вдихав рідне повітря...

Ідуть...

Ось уже Семендрія — граничне місто. Ніч тиха, зоряна вкриває землю. Підходять до подорожних оружні люде, просять на ніч у хату.

— Годі, кажуть, під ніч пускатися.

Не діждався нещасний Юрко сходу сонця.

Підступна злочинна рука позбавила його життя.

А голову понесли убийники на показ князеві Милошеві:

— Уже не жиє твій противник! — сказали.

Відійшли, вдоволені нагородою.

Тоді саме на могилі вбитого молився старець священик із довгою сивою бородою.

Підвівся з могили й наче до себе промовив:

— Тільки твойого щастя, бідний Юрку, що в рідній землі спочиваєш. Та твоя смерть не минеться безкарно Обреновичам. Вигине їх рід і сліду по них не остане! — проголосив старець неначе в пророчому натхненні.

А потім сказав:

— Нема мені тут що діяти. Вертаю в мою Буковину зелену. Зложу там, де родився, на вічний спокій старечі кости мої, що все життя спокою не знали

— Прощавай, дорогий Юрку! Великим ти був, як великий сербський народ, великий із усіми прикметами й хибами його — бо ти й народ твій — одно

Чужі слова, що в оповіданні:

Арнавт — Альбанець, хоробрий народ, що живе в гористій країні Епір.

Баша — отаман, генерал, а також і намісник.

Бей — титул, що означає високе походження або високий уряд.

Везир — найвищий цивільний урядник і начальний вожд. Везирами звали й намісників Босни.

Властель — високий боярин.

Властелич — бояре взагалі.

Гайдук — опришок, розбишака християнин.

Дагія — вищий яничарський старшина.

Яничаре — турецьке військо здебільша з християнських дітей, вихованих на Турків.

Ятаган — крива шаблюка з вістрям в нутрі вигнутім.

Кадія — суддя.

Кайнакан — начальник повіту.

Кірджалі — опришок, розбишака Турок.

Кнезь — війт, начальник громади.

Мудір — управитель низший від кайнакана.

Мугазіль — комісар.

Рая, підданий християнин, мужик.

Скупщина — віче, збори.

Фрайкури (нім.) — сербські добровольці, що помагали австрійським військам у війні 1787—1791, як нині Укр. Січові Стрільці в останній світовій війні.

САМОГУБСТВО ПИСЬМЕННИКА.

В Києві на грунті матеріяльних злиднів позбавив себе життя молодий письменник Микола Дубинський.

МЕХАНІЧНІ ЗАБАВКИ У СТАРИННИХ НАРОДІВ.

Є докази, що старинні Єгиптяне давали своїм дітям дуже природно зроблені крокодилі-забавки. Крокодилі ці тарахкали страшно зубами й скреготали, коли дитина потягала за шнурок у хвості. Вавилонці виробляли дуже гарні ляльки з рухомими руками й ногами. А-ле ляльки ці не були з малоцінного матеріялу, не наповнювані трачинням, волосінням, клочям, а робили їх із чистого алябастру.